

MENTALNA RETARDACIJA

Prema MKB 10 od F 70 do F 79

Mentalna retardacija prema MKB 10 definiše se kao „stanje zaostalo ili nepotpunoga razvoja uma“. Karakteriše je oštećenje sposobnosti mišljenja, govora, motorike i sposobnosti ostvarivanja društvenog kontakta koje doprinose cjelokupnom razvoju inteligencije a očituje se za vrijeme razvoja . Mentalna retardacija može se dijagnostikovati samostalno ili se pojavljuje uz neki drugi mentalni ili i fizički poremećaj .

Uvod

Mentalna retardacija je često prisutna u opštoj populaciji u procentu od 1% - 2% i to češće kod muškaraca nego kod žena (1: 2). Da bi se postavila dijagnoza mentalne retardacije neophodno je da :

- 1.količnik inteligencije mora da bude ispod 70
- 2.moraju biti prisutne smetnje u prilagođavanju
- 3.poremećaj mora nastati prije 18. godine života

Mentalna retardacija nije bolest ili specifična nesposobnost, već naziv za različita genetska, socijalna i medicinska stanja čija je karakteristika ispodprosječno intelektualno funkcionisanje. Mentalna retardacija se ne može liječiti , već se samo može stimulirati razvoj djeteta.

Uzroci mentalne retardacije su sljedeći: nasljednost, rana oštećenja u embrionalnom razvoju , opšte zdravstveno stanje u dojenačkoj dobi, uticaj okoline i nepoznato. Svi ovi uzroci mogu djelovati prenatalno (prije rođenja) ,perinatalno (za vrijeme porođaja) i postnatalno (poslije porođaja) .

Učestalost psihičkih poremećaja je u korelaciji sa težinom intelektualnog oštećenja , a i briga o ovakvim osobama zavisi od težine mentalne retardacije pa osobe sa težim oblicima mentalne retardacije trebaju tuđu njegu i pomoć.

Prema stepenu intelektualnog razvoja ove osobe se dijele u četiri skupine.

1. Osobe sa lakom mentalnom retardacijom imaju koeficijent inteligencije (IQ) 50 – 70.Ovaj količnik odgovara dobi djeteta od 7 do 12 godina. Učenje govora je sa zakašnjenjem , mada se veći dio njih se osposobi za korištenje govora u svakodnevnom životu. Imaju problem sa školovanjem u smislu čitanja, pisanja i računanja. Većina njih nauči da vodi brigu o sebi, a nezavisni su uglavnom u praktičnim poslovima u kući. Mogu se osposobiti za rad za jednostavnije poslove i mogu ostvariti i dobre socijalne odnose.

Kod manjeg postotka djece u ranoj odrasloj dobi može da se dogodi da se IQ poveća i iznad 70.

2. Osobe sa umjerenom mentalnom retardacijom imaju koeficijent inteligencije 35 –50 .Ovaj količnik odgovara djetetu dobi od 4 do 7 godina. Kod ovakvih osoba češće su

prisutna somatska i neurološka oboljenja , kao što su epilepsija, pareze, paralize, izmjene u fizičkom izgledu. Ovakva djeca kasne u psihomotornom razvoju a teže uspostavljaju i kontrolu sfinktera. Najčešće im je potreban stalan nadzor. Ne školuju se. Mogu obavljati jednostavnije praktične poslove.

3. Osobe sa težom mentalnom retardacijom imaju koeficijent inteligencije 20 – 35. Ovaj količnik inteligencije odgovara djetetu dobi od 2 do 4 godine. Kašnjenje u psihomotornom razvoju i teškoće u kontroli sfinktera su prisutne. Potrebna im je tuđa njega i pomoć, nisu sposobni za samostalan život. Prisutna su brojna motorna oštećenja ili drugi deficiti. Mogu naučiti neke od riječi da bi održavali socijalnu komunikaciju.

4. Osobe sa teškom mentalnom retardacijom imaju koeficijent inteligencije , IQ 0 – 20. Ovaj količnik inteligencije odgovara razvojnoj dobi djeteta od 0 do 2 godine. Oni su uglavnom nepokretni ili slabo pokretni .Potreban im je stalan nadzor. Prisutna su brojna tjelesna i neurološka oštećenja. Veoma je mala mogućnost kontrole sfinktera. Govor je otežan za osnovne naredbe i jednostavne zahtjeve , a neverbalna komunikacija je uglavnom rudimentarna.

Djeca sa mentalnom retardacijom često imaju probleme u ponašanju (hiperaktivnost, agresivnost i destruktivnost) i češće boluju od psihičkih bolesti (separacijska anksioznost, depresija i psihotična stanja) u procentu od 30 do 60 % . Djeca koja boluju od teže i teške mentalne retardacije mogu imati probleme sa napadima bijesa, ponavljanjem stereotipnih pokreta, autoagresivnošću (samopovređivanje). Delikventno ponašanje adolescenata i djece u mlađoj odrasloj dobi , česta je pojava.

Neke od osnovnih karakteristika mentalno retardiranih su:

Slabije se snalaze u prostoru i vremenu. Pokreti su neprecizni i nekoordinisani . Nisu u stanju da emocionalno ujednačeno prate dešavanja u okruženju .Verbalna komunikacija je siromašna i više na konkretnom nivou. Prilikom izlaganja iznose nebitne detalje . Zaključke iznose na jednostavan, konkretan i pogrešan način. Teško pamte a upamćeno ne mogu da zadrže što je prepreka učenju.